

Slniečko 1

ROČNÍK 54

SEPTEMBER 1999

12 Sk

Založené v Matici slovenskej r. 1927

Ďuričková: Našich slniečkarov by iste zaujímalo, ako si sa dostala do škôl zo zajatia tejto sedliackej roboty. Pamätáš sa na to?

Marka: Nikdy na to nezabudnem! V tretej meštianke, keď sa nám už končila povinná školská dochádzka, dostali sme slohovú úlohu Čím chcem byť? Dávno som vedela, že by som chcela ísť ďalej do škôl, ale otec o tom ani počuť. „Ja vo svojom dome paniu chovať nebudem!“ Nuž som si povedala, že sa aspoň vyžalujem svojmu zošitu. A rozpísala som sa, ako veľmi-veľmi by som sa chcela stať učiteľkou, lebo zo všetkého na svete najväčšmi milujem školu.

Ďuričková: O pár dní na to mi otec vraví: „Prišiel za mnou tvoj slovenčinár spolu s pánom farárom, ukazovali mi tvoju písanku a presviedčali ma, že ťa máme dať do škôl, lebo vraj máš dobrú hlavu. Tak od septembra budeš chodiť do školy do Zvolena a potom sa uvidí.“

Marka: A po Zvolene nasledoval Učiteľský ústav v Lučenci, kde som sa vyučila za učiteľku.

Ďuričková: Roky lučenského štúdia boli pre mňa oknom do sveta. Tam som sa zoznámila aj so svojím budúcim manželom Vojtechom Masarykom.

Marka: Povedz, Marienka, chcela by si byť ešte raz Markou Pieckovou a prežiť ten život ešte raz?

Ďuričková: Ach, duša moja, ani za svet! Veď ty predsa vieš, že Marka Piecková kráča v ústrety krutému osudu, tomu najťažšiemu. Cez Povstanie mi za hrozných okolností zahynul manžel, potom som z toho všetkého ochorela a musela som zanechať učiteľské povolanie. Ostala mi len jediná útecha: synček Janko.

Marka: A písanie? To ti nebola útecha?

Ďuričková: Písaním som si zachraňovala dušu.

Keď mi bolo veľmi ťažko, keď bolesť príliš veľmi bolela, napísala som ju a hneď sa mi akomak uľavilo. Alebo som utiekla do rozprávky, do povesti, do detstva, čo najďalej od seba.

Marka: A povedz, vari sa píše len od bolesti?

Ďuričková: Píše sa aj od radosti. A niekto píše z pocitu plného života, hlbokého poznania. A ešte niekto píše aj z hnevu alebo z nenávisťi.

Marka: A teraz, Marienka, máme my dve ešte dačo spoločné?

Foto PETER PROCHÁZKA

Ilustroval JOZEF CESNAK

Ďuričková: Akožeby nie! Máme spoločný rodný dom a rodnú dedinu, spoločné spomienky a kopu kníh, ktoré sme spolu napísali.

Marka: My – spolu? Vari som tie knihy aj ja písala?

Ďuričková: Pravdaže, duša moja, aj ty, ba najmä ty. Veď som sa dívala na všetko tvojimi očami, cítila tvojím srdcom, hovorila tvojimi ústami. Bez teba by som vôbec nebola. Ďakujem ti, Marka Piecková, že si ešte stále pri mne a so mnou.

Na postriežke v knižke

Aké boli prázdniny, kamaráti? Pekné a krátke? Nič to, onedlho budú zas. Ja som sa trochu túlala po lese. Občas som natrafila na postriežku, na niektorú som aj vyliezla a rozhliadla som sa po okolí. Ale všetky som nevyskúšala, lebo už boli veľmi staré, neudržiavané a nevyužívané. Rebríky k nim podomnou praskali, lámali sa, už dávno na ne poľovník nestúpil. Tak som si aspoň predstavovala, aké to je, keď sa poľovník alebo horár ešte za tmy usadí na postriežke a čaká, kým za svitania v rannom opare nezazrie na lúčke pasúceho sa jeleňa, srnca, daniela alebo iné zvieratá. Je to iste krásny pohľad, no málokto má šťastie zoznamovať sa so zvieratami práve takýmto spôsobom. A vtedy mi to zišlo na um. Prečo by som si ja so svojimi slniečkarskými kamarátmi nemohla urobiť takú postriežku na zvieratá v knižke? Nebude ich tam toľko ako v prírode, nemusíme však čakať a chvieť sa od zimy niekde v korune stromu, nebudeme potrebovať ďalekohľad. V literárnej zvernici si môžeme vyberať; za levom nemusíme cestovať do Afriky, za rybou sa ponárať pod vodu a za krtkom liezť do zeme. A niektoré zvieratká môžu byť v knižke výnimočné – ako napríklad kocúr Maximilián:

Pani školníčka mala kocúra. Bol čierny ako tma, volal sa Maximilián a veľmi rád chodil do školy. Vlastne veľmi rád by bol chodil, ibaže učiteľka ho zakaždým z triedy vyhnali. Len jedna-jediná učiteľka mu raz dovolila ostať. Maximiliánovi zasvietilo v očiach, chytro sa vyškriabal na skriňu a tam sa usadil. Správal sa ticho a pozorne, že naozaj nebolo dôvodu vyhnať ho.

A tak vám on začal chodiť do triedy každý deň a všetci si už na to zvykli. Zazvoní na vyučovanie, žiaci sedia v laviciach a kocúr na skrini. Len jediný raz sa stalo, že sa oneskoril. Žiaci práve čítali: dudok sa nadudal, akoby mu medu dal..., keď vtom štukla kľučka. Dvere sa otvorili a na kľučke dovezli Maximiliána dnu. Maximilián zoskočil na zem, potisol hlavou dvere, aby sa zavreli, a prosobne zamraučal.

„No dobre, dobre,“ povedala pani učiteľka, „ale nech sa to viac nestane.“

Maximilián sklonil guľatú hlavu a v očiach mu figliarsky zasvietilo.

Jedno dievčatko, Dorotka, tvrdilo, že sa Maximiliánove oči smiali od radosti.

„Od akej radosti?“ nechápali deti.

„Predsa od radosti, že mu naša pani učiteľka odpustila to oneskorenie.“

Na druhý deň písali žiaci písmeno d. Pani učiteľka

Literárna SÚŤAŽ o slniečkarský bicykel

Ilustroval PETER C P I N

chodí pomedzi lavice, tu opraví, tam opraví, tu pochváli, tam pohaní. Najčastejšie sa vracia k Jožkovi.

„Jožko, ty škriabeš ani kocúr,“ vraví mu už druhý raz.

Nik nezbadal, ako sa Maximilián pri tých slovách zahniezdil na svojej skrini; a predsa kto si – Dorotka.

„Ja myslím, že Maximilián by to napísal lepšie,“ povedala.

„Lepšie?“ urazil sa Jožko. „Keď lepšie, tak nech teda napíše!“ a potisol zošit na kraj lavice, nech sa páči!

Všetci žiaci pozreli na skriňu, čo na to Maximilián.

Čierny kocúr pokojne vstal, tromi skokmi sa dostal na Jožkovu lavicu, namočil si pazúr do atramentu a napísal do zošita:

Dudok sa nadudal,
akoby mu medu dal.

Všimli ste si, kamaráti, ako často sa ľudia porovnávajú so zvieratami? No kocúr Maximilián v rozprávke Márie Ďuričkovej takmer zrušil prirovnanie: škriabe ako kocúr a prinútil deti vysloviť nové: múdry ako kocúr. Poznáte ešte jedného takého kocúra? Ja áno. Pohybuje sa po rozprávkovom svete elegantne, ani labky si nezababre, má na nich totiž čižmy. Iste ste už o ňom čítali, je o ňom aj rozprávka. Spomeňte si naňho a napíšte mi meno kocúra, podľa ktorého je rozprávka pomenovaná. Adresa: Slniečko, P. O. BOX 307, 810 00 Bratislava. Ak budete mať so správnou odpoveďou problémy, vylúštite si ju v krížovke. Možno vám pomôže vyhrať knižku alebo slniečkarský bicykel na konci školského roka. O mesiac budeme na postriežke v knižke sledovať ďalší zaujímavý príbeh z ríše zvierat.

KVETA SLOBODNÍKOVÁ

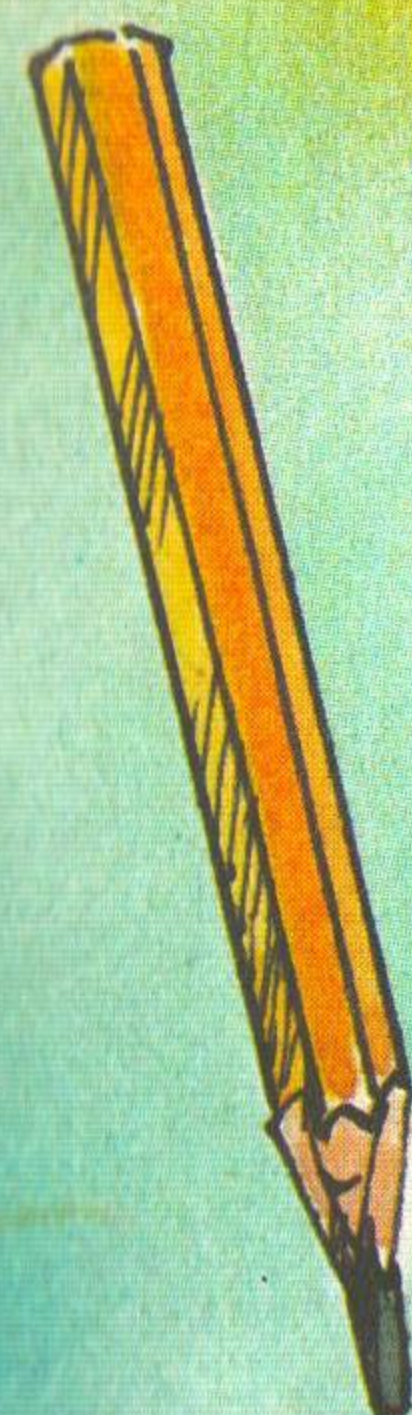
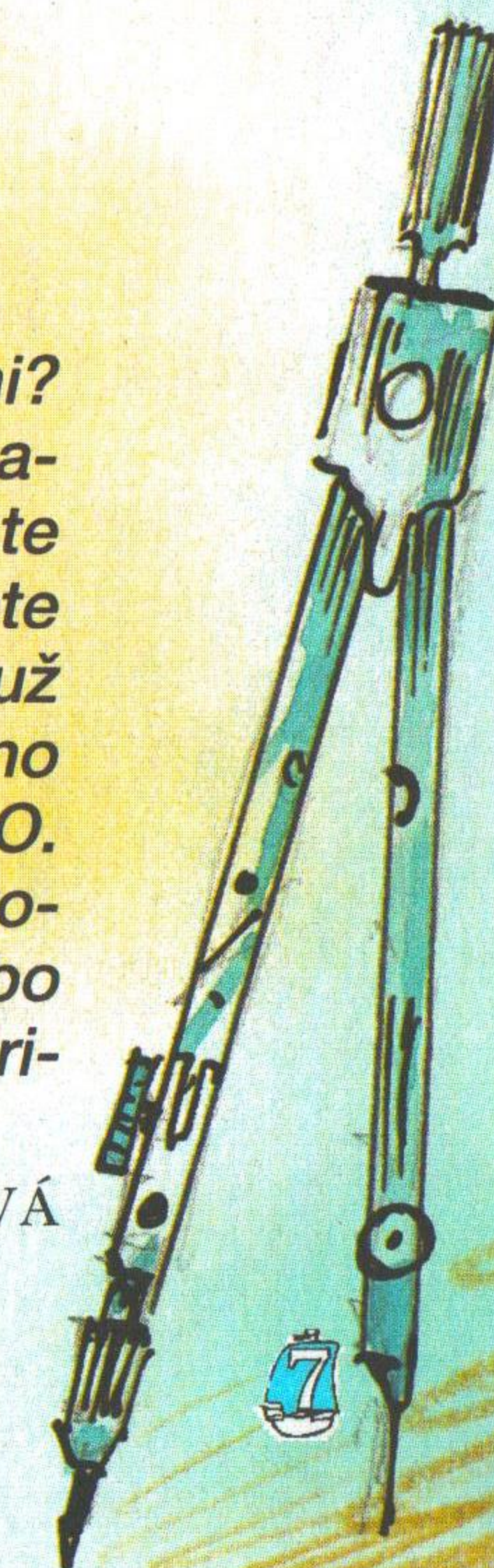
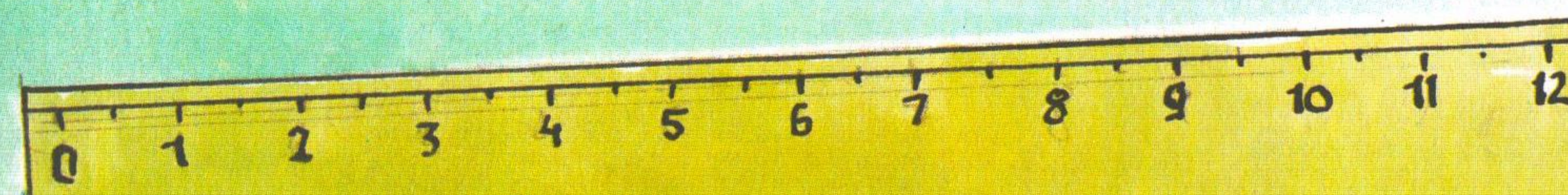
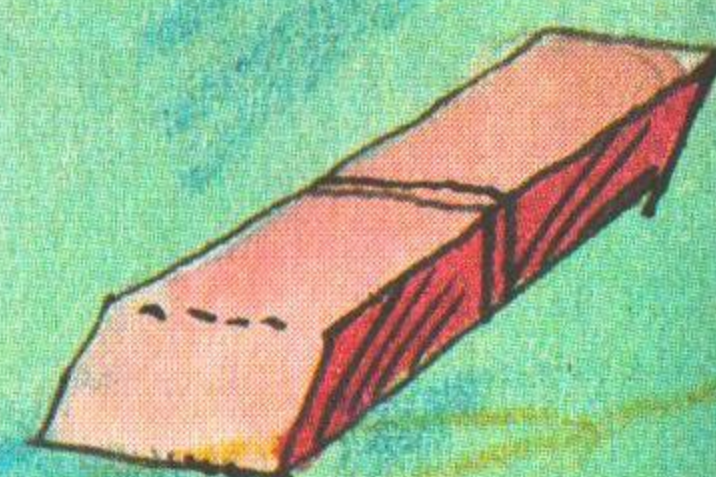

Celkom pekne to napísal, len azda príveľmi tlačil.

Keby sme povedali, že Jožko už odvtedy píše na jednotku, to by sme zveľčovali. Ale teda jedno je isté, od toho dňa sa už v tej škole nevravieva: škriabe ani kocúr. Namiesto toho sa ujalo prirovnanie: ten je múdry ani kocúr Maximilián. O kom to povedia, každý je na to hrdý.

A čo kocúr Maximilián?

Deň čo deň chodí do školy, ani raz sa už neoneskoril. Možnože na konci roka dostane aj vysvedčenie.

Prídi ty, šuhajko, ráno k nám

Jedného dňa vraví mládenec Matúš svojim rodičom:

„Otec, mamka, čo by ste povedali na to, keby som sa oženil?“

„Nuž, roky by si na to mal,“ hovorí otec. „A kto ráže ti padla do oka?“

„Evka z tamtoho lazú. Driečna dievčica.“

„A kdeže ste sa spoznali?“ sputuje sa mať.

„Na tanci v Brezinách. Veľmi dobre nám to vedno išlo.“

„Nevyberaj ženu v tanci, ale v poli medzi ženci,“ hovorí otec.

„Žartujete, otec. Mám vari čakať do žatvy?“

„Nepozeraj na dievčatko, ako ono tancuje, ale pozri do police, ako hrnce pucuje,“ doložila mať.

„Ale, mamka, veď som ja u nich dnuka ešte ani nebol. My sa s Evkou len večer po zotmení...“

„Po zotmení, to je ako nič, syn môj. Choď sa k nim pozrieť ráno, keď sa deň zobúdzá, to je tá správna chvíľa.“

„No tak dobre, otec...“

Brieždi sa. Spoza hory sa dvíhajú ružové zore. Od studne na gazdovskom dvore vlečie gazda plné putne vody. Z otvorených dverí maštale je počuť ručanie kráv. Od pitvora nesie gazdiná za vedro pomýj, v chlieve kvičia svine ako na ratu. Parobok teperí na chrbte viazanicu slamy.

„A Eva ešte drichme, mamó? Treba kravy dojiť.“

„Veď som ju aj budila, ale sa len prevrátila na druhý bok.“

„Mala si ju vodou,“ hnevá sa otec.

„Aj by som ju bola, ale vedrá sú prázdne, ani večerný riad sme nemohli umyť. Nože zanes vody do kuchyne, synak.“

„To nie je chlpská robota!“ odsekne otec. „V dome dievka na vydaj, a pri sporáku ani kvapka vody!“

Vtom sa rozletí oblok, vykukne strapatá hlava a zlostný hlas vyštekne:

„Čušte všetci, ani vyspať sa mi nedáte! Ja som bola večer dlho hore!“

Dost' rýchlo

p

Prí-di ty, šu-haj-ko, rá-no

mf *f*

k nám, u-vi-díš, čo ja to ro-bie-vam: Ja rá-no vstá-vam,

mf

kra-vy na-pá-jam, o-več-ky na po-le vy-há-ňam.

„A keď si tú prácu vykonám,
potom si veselo zaspievam
a pri tom speve ako pri práci
zavše len na teba myslievam.“

Prišiel k nej šuhajko na špehy,
a ona si leží v posteli:
kravy ručali, svine kvičali
a jej sa sničky snívali.

A oblok sa zaplesne.

No a práve vtedy sedel na lipe konča domu náš mládenec Matúš a všetko to videl aj počul. A uškříňal sa kútikom úst, trošku trpko, trošku posmešne.

Nevedno, ako sa to vyjavilo. Podistým lipa konča domu to z dlhej chvíle vetriku preševalila – a vetriklebetník to rozniesol po širom svete. A tak vznikla pesnička, veselá, rezká, posmešná a zachovala sa až do dnešných čias.

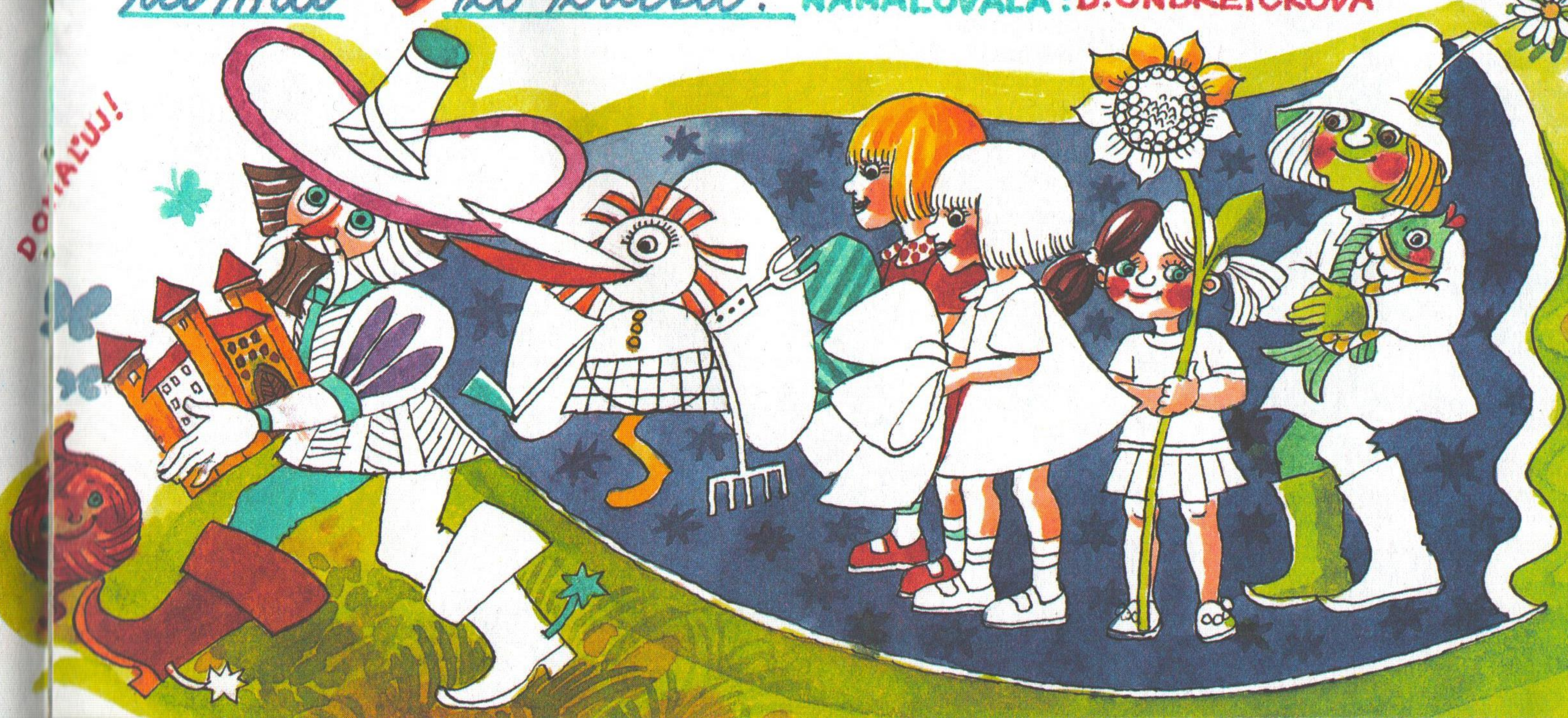
Malovaná pisanka

obľúbený, jemná a ľahká, veselícky, čarodajník,

Dvadsaťdeviateho septembra Gerenducha potiahla a ka... "Áúú! rjokli... Co sa ľahaš?!" rvari: "Teta Marienka, čo máš vymyslela, máš dnes veľký sviatok. Podme jej razelať veľa rdravia. Podme!" vykrikli a každá jej vzala do daru do vlasov. Cestou narreli Klingsora, ako si sedí na prevrátenom... "Idem s vami," rvari a si strčí pod pazuchu. "Dám jej ho ako dar." Teta Marienka o ľaké dary nestojí, ozvalo sa vstom Majka Tárarka. "Polešú sa mojej

"Inova idú ďalej, až srebni vo veľkých, a ktorých mu vyteká... "Ja som Mokrij Turko a Travy, rvari... "a tetu Marienke nesiem... "A ja... ozvalo sa im na chrbtóm... "ja som Gulko Bombulko a tetu Marienku vyliahnem no... "Všetci sa rasmiali, no potom amkli. "Ale kde nájdeme tetu Marienku?" Ja vám to porviem," ozvalo sa a ukázalo na platiu. "Tam sa tou býva ľá, klo-ná má no plata." NAPÍŠAL: JÁN DONOVAL, NAMAĽOVALA: D. ONDREIČKOVÁ

Bratislavský líce, hradi, chlapík, klbočko, sny!

O Jankovi Polienkovi

V domčeku na brehu potoka býval muž so ženou. Nemali detí a to ich veľmi trápilo. Jedného dňa vraví žena mužovi:

„Počuj, starký! Keď sa nám už nijaké dieťaťko nenarodilo, vystrúhaj dáke aspoň z dreva.“

Muž mal práve trošku času, vyhľadal teda pekné lipové polienko a vystrúhal z neho chlapčeka. Krásny chlapček to bol, vyzeral aj múdry, aj smelý, mal iba tú jedinou chybu, že nebol živý. Ale mamka si ho aj tak k srdcu pritísila, do plienočiek zavila, do kolísky vložila, kolísku rozhojďala a takto mu zaspievala:

**Hajaj, búvaj, synáčik,
upečiem ti koláčik,
uvarím ti sladkej kaše,
potešenie naše.**

Zaspievala prvý raz, drevený chlapček zažmurkal očami. Zaspievala druhý raz, drevený chlapček pomrivil rúčkami. Zaspievala tretí raz, a tu drevený chlapček vyskočil z kolísky, objíme si mamku aj otca a vraví:

„Nuž dajte toho koláča, dajte tej sladkej kaše!“

Tí obaja hneď naznašali, čo len doma mali, kým toho nebolo za vrchovaty stôl. Tak si oni uvítali synčeka. A že sa im narodil z polienka, dali mu meno Janko Polienko.

Janko Polienko rástol ako z vody a s vodou si aj dobre rozumel. Otec mu spravil člnok a Janko plával na ňom hore potokom, dolu potokom, a zakaždým nachytal plno rýb. Tak pomáhal otcovi zháňať obživu. A mamka mu nosievala k vode obed. Vždy, keď prišla na breh, zaspievala milým hlasom:

**Pod sem, drahý synáčik,
nesiem ti ja koláčik,
nesiem ti ja sladkej kaše,
potešenie naše.**

A Janko, nech bol akokoľvek ďaleko, vždy ten spev počul, priplával na svojom člnku, najedol sa, uzhováral s mamičkou a znova sa pobral chytáť ryby.

Tak si oni žili, v pokoji nažívali a ani len netušili, že na nich striehne nešťastie.

V hustej hore na druhej strane potoka bývala striga. Veľa ráz počula, ako Jankova mamka volá svojho synčeka, a naučila sa jej pieseň. Jedného dňa na poludnie prikradla sa na breh potoka a zaspievala:

**Pod sem, drahý synáčik,
nesiem ti ja koláčik,
nesiem ti ja sladkej kaše,
potešenie naše.**

Janko Polienko ju počul a čudoval sa: hlas je akýsi iný, chrapľavý, ale pieseň je mamkina. Možnože mamka prechladla a zachrípla, nesmie ju nechať dlho čakať. Zvrtol sa so svojím člnom a priplával na to miesto, odkiaľ počul spev. No ledva vystúpil na breh, spoza kríka vyskočila striga, zdrapila chlapca a bežala s ním do svojej chalupy uprostred hlbokkej hory. Zamkla ho do komory a išla rozkúriť pec, že Janka upečie.

Vedel on, neboráčik, že je zle, ale nestratil hlavu. Obzeral sa po komore, či by sa z nej nedalo ujsť. Ako sa tak obzerá, zbadá v kúte myšiaciu dieru. Aj to je dačo!

Začne sa on cez tú dieru z komory prelúpať. Všetky nechty si oblámal, všetky prsty do krvi poodieral, kým sa mu podarilo prehrabať sa von. On z komory – a striga do komory! Hľadá ho, lebo oheň už v peci pukoce.

Ale komora je prázdna, v stene diera prelúpaná. Hneď ona vedela, koľko udrelo, a pustila sa za Jankom. On tri kroky, ona jeden – už už ho dolapí!

A tu si chlapec všimne vysoký dub, konáre má až pod samými oblakmi. Začne sa on na ten dub škriabať, vrtko ani veverka, raz-dva je na vrchovci.

Tam si sadne na konár a čaká, čo už teraz bude.

Striga sa jeduje, len-len že ju od zlosti nerozhodí: chlapča je, aha, tuto, celkom blízko, a predsa ako ďaleko. Dávno sa ona zabudla škriabať po stromoch.

Vrátila sa do chalupy, doniesla si tri sekery a začala ten veľikánsky dub stínať.

Zle je, zle je, uvedomuje si neborák Janko. A

Ilustrovala
ALENA WAGNEROVÁ

práve vtedy zbadá na oblohe krdeľ divých husí. Zavolá na ne prosebne:

**Húsky, húsky, húsenice,
vezmite ma na krídlence,
zaneste ma za hory
do mamkinej komory,
tam sa dobre najete,
do vôle napijete.**

Ale husi mu vravia:

„Za nami letí druhý krdeľ, ten nech ťa vezme.“

Práve vtedy zlomila sa striga prvá sekera a dub sa zaknísal. Janko Polienko hľadá, vyzera, kto by mu pomohol v nešťastí. A tu zbadá na oblohe druhý krdeľ husí. Zavolať na ne úpenlivo:

**Húsky, húsky, húsenice,
vezmite ma na krídlence,
zaneste ma za hory,
do mamkinej komory,
tam sa dobre najete,
do vôle napijete.**

Ale husi mu vravia:

„Za nami letí ešte jedna hus, tá nech ťa vezme.“

Krížovka Slniečka

Ilustroval PETER CPIN

V literárnej súťaži ste sa dočítali o kocúrovi Maximillánovi. Keď si vylúštíte krížovku, z tajničky sa dozviete o ďalšom neobyčajnom kocúrovi. Jeho meno je zároveň odpoveďou na úlohu z literárnej súťaže.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A										
B										
C										
D										
E										
F										
G										
H										
I										
J										
K										
L										

VODOROVNE: A. Zvieratá s chobotňami a klami – veľká drevená loď. B. Silný povraz – požiarňa ochrana – meno Róberta. C. Hmyz podobný včele – meno Ladislava – kapustovitá zelenina. D. Začiatok vody – tvar slovesa „ponúkať“ – polovica leta. E. Dlhé A – nie stará – meno Rudolfa – Stanislav. F. Väčší kolíček – rodná krajina, domovina. G. Jestvujete – mačiatko – drobný motýľ (moľ). H. Začiatok lasice – tvar slovesa „kadiť“ – polovica lupy. I. Ábel – vo svojom byte – krkajúci živočích – Daniel. J. Vysoká časť kostola – kilometer – rímsky cisár (Nero). K. Dievčenské meno (Ida) – pripravená predstava o niečom (plán) – cito-slovce havkania. L. Veľké klásky – malá chata.

ZVISLE: 1. Obyvateľ Slovenska – spevavý vták. 2. Povraz zakončený slučkou – značka tónu (nota) – dedo – Leopold. 3. Osobné zámeno ženského rodu – rofa – potreba na výrobu kožených topánok – Anna. 4. Začiatok nohy – tvar slovesa „loviť“ – mamka – práce schopný. 5. Ypsilon – drevená figúrka (panák) – meno Adely – slonie zuby. 6. Tajnička. 7. Preorávaj – okoval – cudzie chlapčenské meno (Alan) – predložka. 8. Dvanásť mesiacov – prvý muž – obehnutie – Tibor. 9. Kainov brat – somár – papagáj – Karol. 10. Boľavý pocit, bôľ – patriaca Ľudovi.

POMÔCKA: Menej známe výrazy sú uvedené v zátvorkách.

P. Štefánik

V tej chvíli zlomila sa striga druhá sekera a dub sa nebezpečne zaknúsil, už-už-už sa zvalí.

Tu letí ponad samý vrchovec osamelá stará hus. Janko Polienko zavolať zúfalým hlasom:

Húska, húska, husička,
vezmi ma na krídlíčká
a zanes ma za hory
do mamkinej komory,
tam sa dobre naješ,
do vôle napiješ.

Hus mu vraví:

„Chytrý si mi sadni na chrbát!“

Janko Polienko si na ňu sadol a v tej samej chvíli sa veľkánsky dub s praskotom zvalil na zem.

Stará hus preletela ponad tú veľkú, hlbokú horu, preletela aj ponad potok a zosadla s Jankom na streche jeho rodného domčeka. Janko Polienko nakukne komínom do izby a vidí, ako tam otec s mamkou pri obede sedia, no jesť nejedia, synčeka oplakávajú, slzy im do misy cupkajú. A tu on zavolá:

„Neplačte, otec a mamka moja, veď som ja tu!“

Tá radosť sa nedá slovami opísať! Všetci traja plakali, ale teraz už od šťastia. Ešte i stará hus, čo Janka zachránila, ukradomky vyronila slzu. A ďalej už ani neletela, ostala bývať v domčeku na brehu potoka a nikdy to neobnovala.

POVEŠT • DETVIANSKÝCH KRÁTKÝCH KOŠELIACH

Detva je rázovitý kraj na strednom Slovensku. Jeho obyvatelia nosili zvláštny odev – široké nohavice, kožuštek a pod ním kratučkú košefu. A práve o týchto krátkych košeliach je naša povesť. Údajne vznikla na Víglašskom zámku, keď sa kráľ Matej rozhodol osláviť vydarenú poľovačku.

Na hostine mali byť horári aj honci z Detvy.

Kráľ sa pozrel z okna a začudoval sa.

Znova prikázal hostí detvianských honcov.

Potom potajomky pozoroval, čo urobia s jedlom.

Kráľ Matej zistil, že si ho povkladali za košele.

Kráľ sa rozhodol, že s Detvanmi zatočí.

Pri tanci Detvanom vypadávalo spoza košiel schované jedlo.

Vinníci sa pokúsili zachrániť sa výhovorkou.

Kráľ zavolał krajčira, aby Detvanov zosmiešnil.

Detvania vyzerali v krátkych košeliach švárnejšie než predtým.

Od tých čias nosia Detvania krátke košele. Nosia ich v zime i v lete, a keď si chcú niečo priniesť domov, vložia si to do zašitých rukávov kabaníc.

Trvanka

K 80. narodeninám Márie Ďuríčkovej

Sú kvetiny, ktoré majú kratučký život. Ak sa im chceme potešiť, musíme si ich rok čo rok sadiť. A sú také, ktorých podzemná časť je odolná voči času. Každú jar, len čo slniečko prehreje uzimenú zem, vyrazí z nej kvetina a všetkým nám skrášluje život.

Takými to kvetinami-trvankami sú knihy Márie Ďuríčkovej. Aj ony sú odolné voči času, aj ony prinášajú radosť svojim čitateľom. A stále sú čerstvé, voňajúce, hoci nejedna z nich rozžarovala oči a srdiečka detí, z ktorých sú už dávno dospelí.

Až taký tuhý život môže mať trvanka?

Môže, ak jej podzemná časť je zakorenená v úrodnej zemi.

Tou úrodnou zemou, v ktorej je zakorenené dielo Márie Ďuríčkovej, je láska k tým, ktorí tu žili dávno pred nami, ktorí svojou prácou, utrpením a odvahou vytvárali to, čo nazývame naša domovina. Z ich potu a slz, z ich žiaľov a radostí vyrástlo dielo, ktoré je pokračovaním ich sna o šťastí i viery, že nad zlo je dobro, nad nelásku láska, nad krivdu spravodlivosť.

Preto je to dielo nielen krásne, ale i múdre.

Je to trvanka, ktorá uvezato, neraz aj napriek zlobe, zášti a osudu, vyháňa stále nové byle. A to všetko v nádeji, že zo semienok, ktoré vyplodí, vyrastú raz nové trvanky.

Ondrej Sliacky

Rozhovor

žiačky Marky Pieckovej
so spisovateľkou Máriou Ďuríčkovou

Marka: Dobrý deň, pani Ďuríčková... som Marka Piecková zo Zvolenskej Slatiny.

Ďuríčková: Ktože si, dievčička? Marka Piecková? Vari len nie... ukáž sa mi... nuž veď ty si ja, keď som bola malá.

Marka: Áno, to som ja.

Ďuríčková: Takže ja som ty a ty si ja! Pane Bože, kto už toto narafičil?

Marka: Pán Ondrej Sliacky a pani Lubka Kepštová z redakcie Slniečka. Lebo že to akosi súvisí s ich časopisom.

Stretnutie po rokoch

Ďuríčková: Možno aj. Slniečko nám chodilo do školy, jeden výťahok pre celú triedu. Viseľo na motúžteku pri tabuli a my sme si v ňom listovali vo voľných chvíľach. V ktorom ročníku si vtedy bola?

Marka: Ja som bola piatačka a vy... a ty... ty si bola tiež piatačka.

Ďuríčková: Hovoríš, Marka, akoby sme boli bývali dve. Bola iba jedna z nás, ty, ktorou som bola vtedy ja. Čo sa ti v Slniečku najlepšie páčilo?

Marka: Jožko Mrkvička Spáč. To jeho písmo! A tie pravopisné chybiská! Jožko Mrkvička bol taký hlúpučký, že bol až milý. A ešte sa mi páčili obrázky Jaroslava Vodrážku: na jednej stránke štyri obrázky bez textu a čitatelia mali k nim napísať príbeh. Pani učiteľka mi povedala: Marka, ty si dobrá sloháarka, napíš text k týmto obrázkom. A ja som napísala. O dáke dva mesiace som si našla v Slniečku odkaz: Pekný príbeh o Smelom Zajkovi nám poslala aj žiačka Marka Piecková zo Zvolenskej Slatiny. – Podpis: Jozef Cíger Hronský. Ach, aká som bola vtedy šťastná! Akiste preto som si Slniečko navždy zamilovala.

Ďuríčková: Nuž veru. Celý život som žila so Slniečkom – až do dnešných čias.

Marka: A pamätáš sa, ako rada si chodila... sme chodili do školy?

Ďuríčková: Dnešné deti tomu nechcú veriť. Myslia si, že sa vychvaľujem.

Marka: Veľmi-veľmi rada si chodila... som chodila do školy. A za knihami som bola ako divá.

Ďuríčková: V škole bolo veselo, plno detí, hier a kníh.

Marka: Cez prestávku sa všetko vyhrnulo na školský dvor a začali sa hry: s loptami, so švihadlami, aj so skalkami, pamätáš sa? Volali sme to „skalkovanie“. Školský dvor až tak zunel od vravy a spevov detí, lebo tie

hry mali všelijaké nôty a prípovedky, pamätáš sa? Hurtu-hurtu! – Čo chceš, čertu? – Kvety. – Aké? – Všelijaké. – Ale predsa aké? – No, pivóniu.

Ďuríčková: Doma to už nebývalo také veselé.

Marka: Musela som pásť husi a kravy, nosiť vodu zo studne, rozkladať oheň v sporáku, prať na potoku, zametať gánok a dvor. Na čítanie nebol doma čas. Otec vždy hovorieval: Sedliacke dievča nemá kedy čítať!

Ďuríčková: Na šťastie sme mali dve tajné spojankyne. Prvou bola moja starká a druhou moja mamička.

Marka: Starká mi nosievala knihy od svojich známych. Priniesla knihu v bielom batôžku a schovala ju pod vankúš na posteli.

Ďuríčková: A mamička mi zas vymýšľala takú prácu, ktorá bola mimo otcových očí a dalo sa tam čítať: polievať plátno, pohrabať lúčku, pásť husi.

Marka: Kdekoľvek som šla, vždy som mala v šatke okolo drieku uviazanú knižku. Nosiť knižku okolo drieku bolo veľmi praktické, lebo obe ruky boli pritom slobodné. Mohla som v nich niesť, či už hrable, či motyku, či krhlu.

MÁRIA ĎURÍČKOVÁ
Železný Janko

Ilustroval PETER UCHNÁR

Tam okolo Strečna
cesta nebezpečná,
pod zámkom sa skrýli
v bielych plachtách víly.

Na vlnách vo Váhu
často sa kúpajú,
po poli širokom
tancujú skokom.

Koho raz pochytiť,
tak dlho ho vrtia,
až pokiaľ v ich hrsti
dušu nevy pustí.

(ľudová)

Letí plť dolu Váhom, na nej pltník
Železný Janko rozkročený pevne sú-
ska veslo.

Schyluje sa k večeru, ale ešte je dosť
vidno na to, aby Železný Janko bezpečne
preplával popri skaliskách Margita a Besná,
ktoré sú postrachom pltníkov. Železný
Janko sa nebojí, je on mocný, smelý chlap
a poradí si, kde by sa inak aj traja zapoti-
li. Už pláva popod Starý hrad a na noc sa
usalaší niekde pod hradom Strečno. Pltníci
síce vravia, že pod Strečnom nerad-
no nocovať, lebo tam bývajú víly, čo už sky-
nožili bohviekoľko chlapov, ale Železný
Janko nedbá. Ba vari by tie víly rád aj stre-
tol, aby videl, či sú naozaj také krásne,
ako sa hovorí.

Pritiahol plť k skalnému brehu a uvia-
zal ju o buk. Nazbieral raždia, rozložil oheň
a pečie si slaninku. Rieka tíško spieva,
hora šepoce, skaly zadumane čušia.

Najedol sa Železný Janko, kapsu si pod
hlavu položil, do haleny sa ukrútil a už
leží, do tmavej oblohy sa díva, svoju hviez-
du vyzerá. Nad les vystúpil mesiac ani zlatá
misa a osvietil kraj. Je jasno, že môžeš kniž-
ku čítať.

Železného Janka obchádzajú driemoty,
viečka mu klípkajú. Ale vtom zaznie čosi,
čo mu spánok načisto odoženie. Akési kví-
lenie. Akoby niekde nablízku žena plaka-
la. Železný Janko vyskočí, za tým plačom
sa pustí, až príde k starému buku. V buku
je bütľavina, hlboká a čierna, a v nej sa
čosi jasnie. Ženská postava. Ale aká! Krásna
a jasná, ani čo by ju zvnútra svetlo pre-
svetľovalo. A okolo hlavy koľká len zápla-
va utešených zlatých vlasov!

Nuž toto vrtu nie je ľudská bytosť,
pomyslel si Železný Janko, schytil balvan a
chytro ho pritisol na otvor bütľaviny, aby
to jasné stvorenie neufnglo.

Spoza balvana prebija sa k nemu hlas:

Dobrý mládenec, pomôž mi! Vlasy sa

mi zaplietli do trhlín stromu, neviem sa
oslobodiť.“

Hlások je tenký, nežný ako hodvábná
stužtička.

„A ktože si ty?“ spytuje sa Janko.

„Som víla a dobre sa ti za pomoc odme-
ním. Ak budeš chcieť, pretancujem s tebou
hoci aj celú noc.“

Železnému Jankovi očervenela tvár. Od
hnevu.

„Počul som už o tvojom tanci, víla.
Troch mojich kamarátov si na smrť utan-
covala, ráno sa ich telá hojdali na vlnách
Váhu. A koľkých ešte okrem toho!“

„S tebou tak nespravím, mládenec.
Odmením sa ti, že na to do smrti neza-
budneš. Len ma, prosím ťa, oslobod!“

„Aby si aj naďalej mohla chlapov trápiť?“

„Nikdy už nikomu neublížim, sľubujem
ti to.“

Hlások bol tenulinký ako hodvábné vlá-
kenko.

„Neverím, ti, zlá víla, a nechám ťa zah-
núť v tejto bütľavine. Veď koľko si ty žien
ovdovila, koľko detí osirotila!“

„Ba mi uver, uver, mládenec! Zaklínam
sa ti na to, čo mi je najdrahšie.“

„A čože ti je najdrahšie?“

„Moje vlasy, lebo sa v nich skrýva zázra-
čná sila.“

Železný Janko sa zamyslel: Ak je vílina
sila vo vlasoch, tak jej treba tie vlasy vziať!

Otvoril kapsu a vybral z nej nožnice, čo
si nimi fúziky pristrihoval. Potom odtisol
balvan, chytil vílu za vlasy a šmyk!
Odstrihol jej ligotavý prameň, koľký sa mu
vmestil do hrsti.

„To je za Matúša,“ povedal a hodil vlasy
na zem, že len tak zacvendžali.

Víla zakvílila, ani čo by ju každý ten vlas
prenáramne bolel, ale Železný Janko nič
nedbal.

„Toto je za Ondreja,“ a odstrihol ďalší
prameň vlasov. „Toto je za Vrbinovie Paľka
a toto ešte raz za Matúša, lebo to bol môj
najlepší kamarát. A toto za tých ostatných,
ktorých som ani nepoznal.“

Víla kvílila čoraz prenikavejšie. Jej plač
sa niesol ponad Váh, skaly ho opakovali a
podávali horám. V kroví okolo buka sa
mihali víly v bielych plachtách a čosi zmä-
tene kričali. Celé údolie hučalo mnoho-
násobným údesným nárekom. Ale Železný
Janko ani keby nepočul, len strihal tie vlasy
prameň za prameňom, kým ich všetky
neostrihal, takže víla vyzerala napokon ako
smutná ostrihaná ovca. Zahanbene sa
schúlila na dno bütľaviny a plakala, pla-
kala. Nie už tak hlasno, ale usedavo a čoraz
tichšie. Napokon plač úplne zatíchol a
zanikli aj všetky ostatné zvuky, ešte i voda
akoby onemela.

Železný Janko nakukol do bütľaviny: bola
tmavá, čierna. Omacal rukou – no vytiahol
iba zuhoľnatenu bukovicu halúzku.

„O jedno zlo na svete menej,“ povedal si.
Ale trošku mu bolo ľúto za vílinou krásou.
Za kôpku utešených vlasov, o ktorých
vysvitlo, že sú z čireho zlata, kúpil si potom
Železný Janko pole, horu a lúky. No pltní-
čenie aj tak nezanechal. Nevedel si pred-
staviť život bez tých ciest dolu Váhom,
ktoré väčšmi ako hociktorá iná práca vyža-
dovali súceho a rúčeho chlapa.

A pod Strečnom sa už od tých čias nikto
viac neutopil.

SLNIEČKO

JOZKA MRKVIČKA

Šiel som k palori, ~~ktorý~~ ~~mal~~ ~~príjem~~
 Bol u mňa ten vzorniak, sláčik, učil
 vibrácie ~~ktoré~~ slova. Najprv ich
 povedal sláčik Palory a potom pal
 sláčikovi, ale dvorany sa pomilil
 a ten vzorniak ho ~~opravil~~ opravil.

(A potom zme sa išli porovnať na bicy
 Na druhý deň ma pri učile šra
 vyvolala z vibraných slov a ja som
 su spomenul ako ich sláčik
 povedal Palory a potom pal sláčikovi
 a dvorany som sa pomilil a hneď som sa
 opravil. A DOŠTAL SOM LEDNOTKU

Trieda sa išla ablaty a žurce
 svietili oči ako slniečka.

A dake už brax viem, že sin
 sa píše správne SIN.

Dostal jednotku je veľmi fajn!

Mali sme besedu so spisovateľkou a maliarom.
 Co myslite, kto prišiel? Teta Marienka
 Žvičková a tjo Miroslav Cipar. Hneď
 ma obidvaja poznali. Teta Marienka si sadla
 ku mne do lavice, lebo že jej je ľúbo, keď je dake,
 a tjo Miroslavovi som ukázal ako sa správa
 kreslí koza. Pokúsili sme celú tabuľu. ^{Sam.}

SPISOVATELKA

MALIAR

Láska pre mojich slnečných priateľov. Čo je na
 prázdniach krásne a čo je na nich veľa?
 Vašimi kamarátmi
 Jozka Mrkvička

5x5=25
Čakám
Riešbu odpoveť

Knihy, ktoré napísala **MÁRIA ĎURÍČKOVÁ**, patria k našim najkrajším detským knižkám. Hoci mnohé z nich vznikli pred rokmi, nezostarli so svojimi čitateľmi. Deti ich stále berú do rúk, čítajú ich, a tak sa učia poznávať krásu, ale i rozlišovať dobro od zlého. V našej súťaži uverejňujeme osem obrázkov. Vašou úlohou je určiť, z ktorých kníh Márie Ďuríčkovej pochádzajú. Keď sa vám to podarí, napíšte názvy týchto kníh na korešpondenčný lístok a pošlite do Slniečka. Piatich z vás čaká odmena v podobe najnovšej knihy Márie Ďuríčkovej **Vtáčik, žltý zobáček**, ktorá vyšla vo vydavateľstve NONA.

1

Pavko Debnárik bol taký veľký, že nemohol sedieť v triede. Sedel na dvore a cez oblok pozoroval vyučovanie.

2

O polnoci, len čo zámocké hodiny začali odbíjať dvanásť, vbehol do komnaty na vozíčku chlápä a vraví: Ak uhádneš moje meno, nechcem ťa, ale ak ho neuhádneš, vezmem ťa.

3

Som obyčajné kľbko vlny. Tak zas obyčajné celkom nie. Žijem na sedliackom dvore medzi zvieratkami a teší ma, že sa môžem s nimi hrať.

4

Sestričky sú dvojčence a sú rovnaké. Až tak veľmi, že keď sa jedna pozrie do zrkadla, nie si je istá, či vidí seba alebo svoju sestričku.

6

Klingsor je obor-čarodejník. Keď letí ponad Bratislavský hrad, obráti ho na štyri veže ako stolček na nohy. Na tom stolčeku potom odpočíva a hľadá na Dunaj.

7

Z rozpuknutej tekvice sa vykrbánilo chlapčiatko. Jaj, ale aké! Na pиаď zvyše. Očička ani nevädza. Vlásoky ani zrelé klásoky! Kukulík bol na svete.

5

Žofka Jafurová a Pipapendi-Goroš putujú Rozprávkovou krajinou. Práve teraz sú vo Vtáčej rozprávke.

8

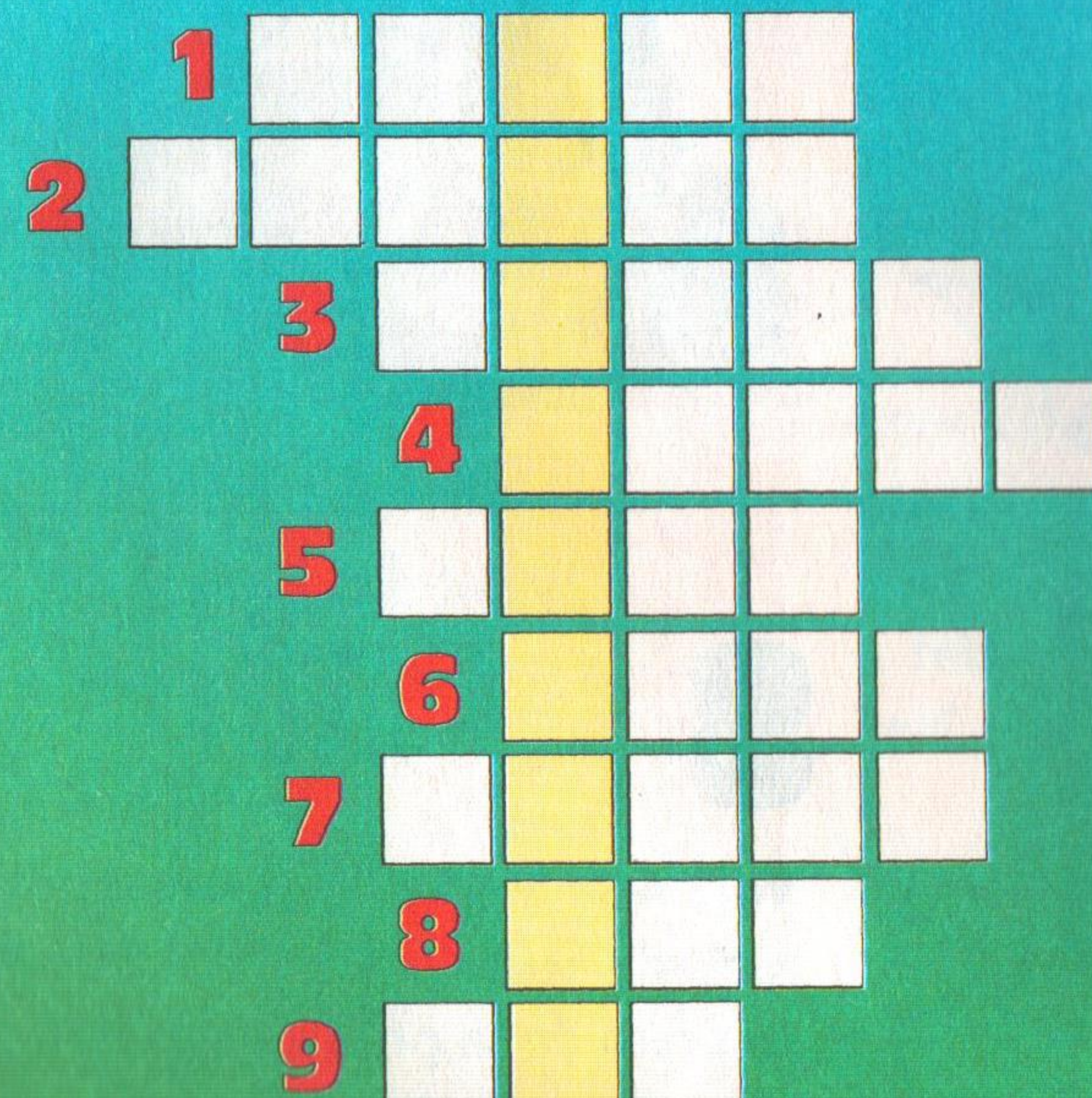
Volám sa Majka, ale chalani mi niekedy hovoria: Kač-kač-kačica! To preto, že sa pri chůdzi knišem. Mám čosi s bedrami. Keď si dám pozor, idem dosť rovno, keď si nedám pozor, tak sa knišem.

Poviem ti. O PEKNEJ KNIŽKE...

Medzi najobľúbenejšie knižky
MÁRIE ĎURIČKOVEJ
patrí Majka Tárajka.

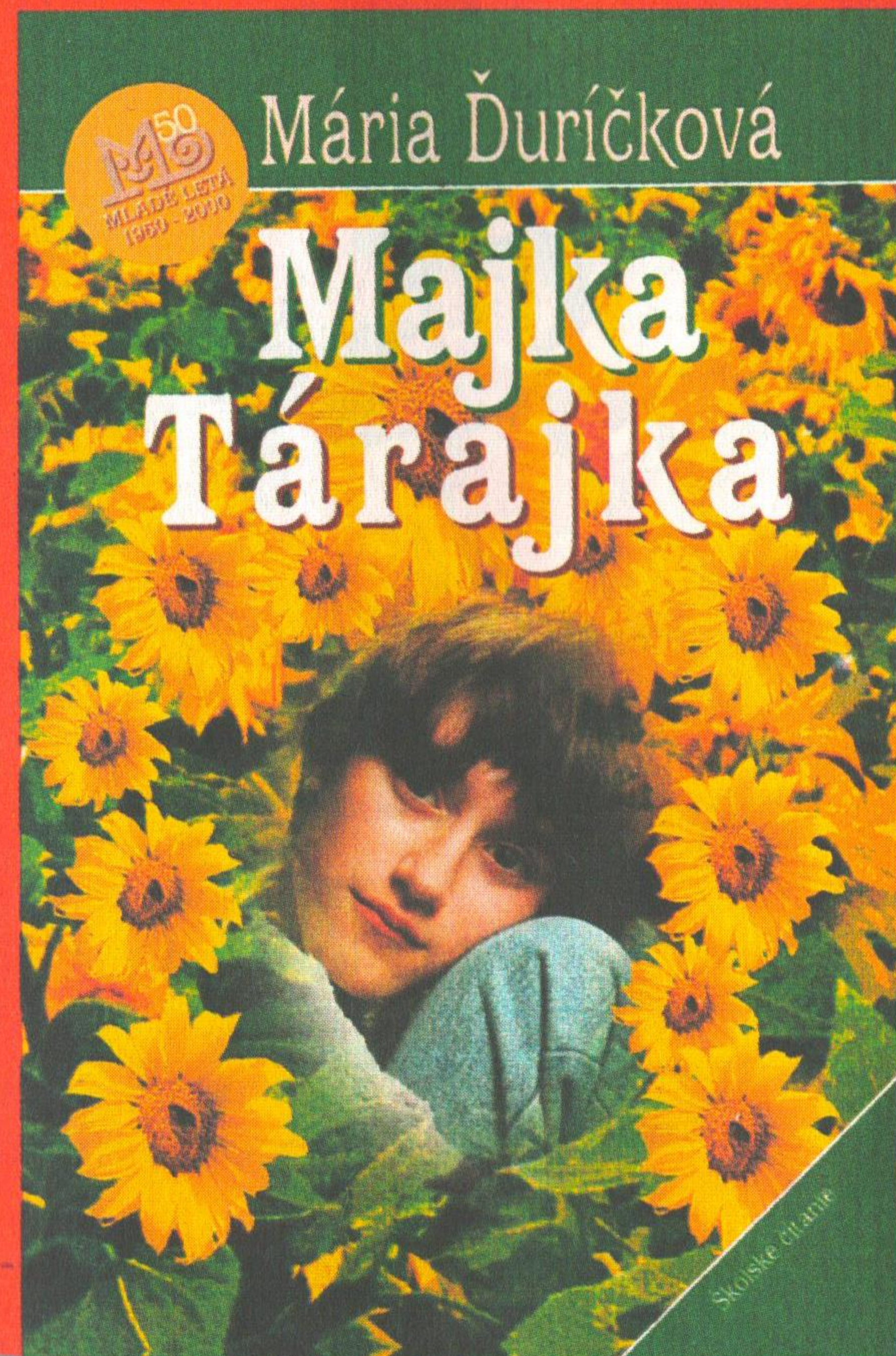
Príbeh dievčatka, ktoré poznamenala
choroba bederných kíbov, dojíma
detských čitateľov už vyše tri desaťročia.
Získava si ich odvahou malej hrdinky
liečiť si boľavú dušičku priateľstvom
a vierou v uzdravenie. Tie deti, ktoré
Majkin príbeh nepoznajú, môžu si ho
teraz prečítať. Keď vylúštite našu
doplňovačku, dozviete sa, ktoré
vydavateľstvo sa o to zaslúžilo. A ak nám
o tom napíšete na korešpondenčnom lístku,
piati z vás túto knihu dostanú aj
s autorkiným venovaním.

DOPLŇOVAČKA

Mária Ďuričková

Majka Tárajka

1. Skala
2. Mesto na strednom Slovensku
3. Ryba
4. Slávny slovenský hrad
5. Vinič
6. Ročné obdobie
7. Rázovitý slovenský kraj
8. Strom s jedovatým ihličím
9. Slovenská rieka